

‘लक्ष्य’भेद

सोनल सोनकवडे

निर्णयक्षमता...!

आपण करत असलेल्या प्रत्येक कृतीमागे स्पष्ट विचार प्रत्येक वेळी नसला तरी त्याचा काही कार्यकारणभाव त्यामागे जरूर असतो. प्रत्येक कृतीचा एक ठराविक परिणाम आपल्याला अपेक्षित असतो. छोट्या छोट्या गोष्टींसाठी पार खोलात जाऊन, त्याचा सगळ्या बाजूने विचार करणारे आपण मात्र काही वेळा आयुष्यातील महत्त्वाचे निर्णय घेताना मात्र गोंधळात पडतो. काही वेळा झटपट निर्णय घेऊनही तो निर्णय चुकला असे आपल्या लक्षात आल्यास आपल्याला पश्चात्ताप होतो.

काही वेळा आपल्यासोबत असलेली व्यक्ती, मग तो मित्र असो किंवा नातेवाईक असो, आपण त्याच्याप्रमाणे निर्णय घेतो. शाळेत असताना आपल्या मुलाला एखाद्या विषयाचा क्लास लावायचा झाल्यास काही पालक बरीच मुलं कुठल्या क्लासला जातात किंवा कुठल्या क्लासची फी आपल्या खिशाला परवडणारी आहे या दोन-तीन घटकांचा विचार करून निर्णय घेतात. यातील दुसरा घटक जरी निर्णय घेताना फायदेशीर किंवा सहाय्यकारी ठरत असला तरी त्यातील पहिला घटक मुलाच्या अभ्यासाच्या, त्याला विषय समजण्याच्या दृष्टीने, त्या शिकवण्याचा फायदा होण्याच्या दृष्टीने फायदेशीर ठरतोच असे नाही.

निर्णय घेताना आपल्या डोक्यात काही गोष्टी स्पष्ट असल्या तर त्याची निर्णय घेताना आपल्याला मदतच होते. विचारांची स्पष्टता म्हणजे दुसरे तिसरे काही नसून आपण निर्णय घेत असताना कोणत्या गोष्टी महत्त्वाच्या आहेत आणि कोणत्या गोष्टी दुय्यम आहेत हे ठरवून एका निर्णयाकडे जाण्याची प्रक्रिया अधिकाधिक सोपी करणे होय.

आपण करत असलेल्या प्रत्येक कृतीमागे स्पष्ट विचार प्रत्येक वेळी नसला तरी त्याचा काही कार्यकारणभाव त्यामागे जरूर असतो. प्रत्येक कृतीचा एक ठराविक परिणाम आपल्याला अपेक्षित असतो. छोट्या छोट्या गोष्टींसाठी पार खोलात जाऊन, त्याचा सगळ्या बाजूने विचार करणारे आपण मात्र काही वेळा आयुष्यातील महत्त्वाचे निर्णय घेताना मात्र गोंधळात पडतो. काही वेळा झटपट निर्णय घेऊनही तो निर्णय चुकला असे आपल्या लक्षात आल्यास आपल्याला पश्चात्ताप होतो.

काही वेळा आपल्यासोबत असलेली व्यक्ती, मग तो मित्र असो किंवा नातेवाईक असो, आपण त्याच्याप्रमाणे निर्णय घेतो. शाळेत असताना आपल्या मुलाला एखाद्या विषयाचा क्लास लावायचा झाल्यास काही पालक बरीच मुलं कुठल्या क्लासला जातात किंवा कुठल्या क्लासची फी आपल्या खिशाला परवडणारी आहे या दोन-तीन घटकांचा विचार करून निर्णय घेतात. यातील दुसरा घटक जरी निर्णय घेताना फायदेशीर किंवा सहाय्यकारी ठरत असला तरी त्यातील पहिला घटक मुलाच्या अभ्यासाच्या, त्याला विषय समजण्याच्या दृष्टीने, त्या शिकवण्याचा फायदा होण्याच्या दृष्टीने फायदेशीर ठरतोच असे नाही.

निर्णय घेताना आपल्या डोक्यात काही गोष्टी स्पष्ट असल्या तर त्याची निर्णय घेताना आपल्याला मदतच होते. विचारांची स्पष्टता म्हणजे दुसरे तिसरे काही नसून आपण निर्णय घेत असताना कोणत्या गोष्टी महत्त्वाच्या आहेत आणि कोणत्या गोष्टी दुय्यम आहेत हे ठरवून एका निर्णयाकडे जाण्याची प्रक्रिया अधिकाधिक सोपी करणे होय.

थोडक्यात सांगायचं तर अनेक पर्यायांतून निवड करायची झाल्यास आपली निवड निश्चित करण्यासाठी काही मापदंड निश्चित करणे. उदा. घर घ्यायचे असेल तर त्यासाठी आपली आर्थिक क्षमता आपण ठरवली, घर शहराच्या कोणत्या दिशेत असावं, ते किती खोल्यांचं असावं, भाड्याने घ्यायचं असेल तर साधारण किती स्पर्थापर्यंत भाडं असावं असे मापदंड निश्चित केल्यास आपल्याला निर्णय घेणं सोपं जातं आणि आपला गोंधळ उडत नाही.

(लेखिका 'आयआरएस' अधिकारी, गीतकार, गायिका आहेत.)